

УДК 338.43

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2022-2\(2\)-261-277](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2022-2(2)-261-277)

Скриль Віталія Вячеславівна кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Конратюка», 36011, м. Полтава, Першотравневий проспект, 24, тел.: (0532)56-16-04, <https://orcid.org/0000-0003-4064-8146>

Чичуліна Ксенія Вікторівна кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Конратюка», 36011, м. Полтава, Першотравневий проспект, 24, тел.: (0532)56-16-04, <https://orcid.org/0000-0001-7448-0180>

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Анотація. Вирішальну роль у забезпеченні стабільного розвитку економіки країни відіграє інвестиційна політика країни. Воно має наукову обґрунтованість, що визначає реальні аспекти, джерела та структуру інвестицій та інвестиційні ресурси держави в цілому та окремих господарських організацій. Таким чином, ефективна реалізація загальнодержавних, регіональних та місцевих соціально-економічних програм забезпечує реалізацію відтворювальних процесів на макро- та мікроекономічному рівні. При цьому створюється сприятливе інвестиційне середовище, що надає широкі можливості для залучення іноземних інвестиційних ресурсів, а також внутрішніх ресурсів на взаємовигідних умовах.

Інвестиційна діяльність є визначальним чинником загальної економічної політики країни. Її успішна реалізація дозволить не тільки швидко подолати економічну кризу, а й створити основу для стійкого економічного зростання, збалансованої макроструктури, покращення інвестиційної ситуації та інших важливих елементів, які є каталізаторами загального економічного відновлення та прогресивного розвитку. змінити.

В Україні існує нормативно-правова база, що визначає аспекти інвестиційної політики держави на законодавчому рівні. На жаль, реалізація цих важливих для держави складових економіки є недостатньо ефективною та недостатньо швидкою.

Оскільки подальший розвиток економіки України залежить від успішної діяльності її господарських одиниць, цим процесом необхідно керувати. Зокрема, управління інвестиційною діяльністю компаній є суттєвою складовою в загальному процесі регулювання інвестиційної діяльності економіки держави в цілому та окремих компаній. У контексті вищевикладеного надзвичайно важливим є визначення сутності інвестиційних ресурсів.

Саме тому, в статті розглянуто основні теоретичні положення формування інвестиційних ресурсів підприємств, оцінено ефективність формування та використання інвестиційних ресурсів підприємства; запропоновано як напрям покращення процесу формування та використання інвестиційних ресурсів впровадження інвестиційного проекту.

Ключові слова: інвестиції, інвестування, інвестиційні ресурси, інвестиційний проект.

Skryl Vitaliia Vyacheslavovna PhD (Economics), Associate Professor, Department of Finance, Banking and Taxation, National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic», Pershotravnevyyj Ave., 24., Poltava, 36011, tel.: (0532)56-16-04, <https://orcid.org/0000-0003-4064-8146>

Chichulina Kseniia Viktorivna PhD (Technical), Associate Professor, Department of Economics, Entrepreneurship and Marketing, National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic», Pershotravnevyyj Ave. 24., Poltava, 36011, tel.: (0532)56-16-04, <https://orcid.org/0000-0001-7448-0180>

WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF INVESTMENT RESOURCES MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS OF MANAGEMENT

Abstract. The country's investment policy plays a crucial role in ensuring the stable development of the country's economy. It has a scientific basis that determines the real aspects, sources and structure of investment and investment resources of the state as a whole and individual economic organizations. Thus, the effective implementation of national, regional and local socio-economic programs ensures the implementation of reproductive processes at the macro- and microeconomic level. This creates a favorable investment environment that provides ample opportunities to attract foreign investment resources, as well as domestic resources on mutually beneficial terms.

Investment activity is a determining factor in the overall economic policy of the country. Its successful implementation will not only quickly overcome the economic crisis, but also create a basis for sustainable economic growth, balanced

macrostructure, improved investment situation and other important elements that are catalysts for overall economic recovery and progressive development. change.

In Ukraine, there is a regulatory framework that defines aspects of state investment policy at the legislative level. Unfortunately, the implementation of these important components of the economy for the state is not efficient enough and not fast enough.

Since the further development of Ukraine's economy depends on the successful operation of its economic units, this process must be managed. In particular, the management of investment activities of companies is an essential component in the overall process of regulating the investment activities of the economy as a whole and individual companies. In the context of the above, it is extremely important to determine the essence of investment resources.

That is why the article considers the main theoretical provisions of the formation of investment resources of enterprises, evaluates the effectiveness of the formation and use of investment resources of the enterprise; proposed as a direction to improve the process of formation and use of investment resources for the implementation of the investment project.

Keywords: investment, investment resources, investment project.

Постановка проблеми. Реформування економіки та розвиток сучасних ринкових відносин та зв'язків передбачає залучення до господарської діяльності великого обсягу ресурсів, за допомогою яких досягається зростання економіки на глобальному та локальному рівнях господарювання. В значній мірі зростання рівня виробництва на підприємстві завдячує використанню інвестиційних ресурсів. Ці ресурси формуються за рахунок власних та залучених коштів, при чому частка залучених в останні роки збільшується. Проблемі дослідженні інвестиційних ресурсів приділялась увага багатьох економістів різних шкіл та напрямів вивчення економіки. Проте, дослідження формуванні інвестиційних ресурсів підприємств в повному обсязі не проводилось і тому потребує детального дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі інвестиційної діяльності в економічній літературі приділяється велика увага. Це підтверджують численні наукові статті на цю тему. Важливий внесок у дослідження цієї тематики зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені: Г. Бірман, С. Шмідт [1], І. Бланк, Н. Гуляєва [2], В. Гриньова [3], М. Денисенко, В. Федоренко [4], А. Пересада [5], А. Рогач [6] та ін. Проте, незважаючи на значний обсяг наукових досліджень, суб'єкт інвестиційної діяльності в Україні потребує постійного дослідження проблем, пов'язаних із залученням інвестицій в економіку нашої країни.

Мета статті – дослідження процесів формування та використання

інвестиційних ресурсів ТОВ «Українська сервісна бурова компанія» і надання рекомендацій щодо їх покращення відповідно до отриманих результатів.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційні ресурси є найбільш дефіцитними ресурсами підприємства. Вони визначають процеси інноваційного розвитку, конкурентоспроможність продукції, її якість. Також ці ресурси впливають на зовнішнє середовище підприємства шляхом збільшення рівня його репутації, зростання рівня зайнятості населення та рівня його життя.

Інвестиційні ресурси підприємства являють собою різноманіття форм залучених капітальних вкладень, які виступають як в грошовій, так і в натуральних формах. Вони використовуються в якості реальних та фінансових джерел інвестування. Формування інвестиційних ресурсів підприємств пов'язане з процесами, які відбуваються в межах накопичення та відтворення капіталу. Ці процеси відбуваються як на рівні окремого підприємства, так і на рівні галузі або всієї країни. Розміри, темпи та масштаби накопичення та утримання інвестиційних ресурсів визначаються загальним рівнем економічного розвитку країни, рівнем фінансового забезпечення підприємств та рівнем доходів населення.

На нашу думку, «Інвестиційні ресурси підприємства» – всі економічні ресурси в будь-якій формі, при необхідності, можуть бути вкладені в конкретний об'єкт інвестування для досягнення певних інвестиційних цілей.

Практична функція категорії «інвестиційні ресурси підприємств» виконується в процесі фінансово-господарської діяльності. Оскільки будь-яке підприємство передбачає інвестування як власних, так і залучених коштів, тобто використання власних і залучених інвестиційних ресурсів. При цьому залучення інвестиційних ресурсів є важливим на всіх етапах функціонування підприємства, від моменту створення до моменту ліквідації. Підприємство, що використовує залучені інвестиційні ресурси, має вищий фінансовий потенціал для свого розвитку та можливості підвищення фінансової рентабельності своєї діяльності, але більшою мірою створює підвищений фінансовий ризик та загрозу банкрутства у випадку зростання питомої ваги залучених коштів до загальної суми використаного капіталу [7].

Перед Україною наразі постала об'єктивна потреба в активізації створення конкурентоспроможних економічних систем, модернізації та реструктуризації існуючих економічних структур, диверсифікації капіталу підприємств відповідно до соціально орієнтованих структурних перетворень. Це значно підвищує актуальність практичної функції інвестування. Слід також мати на увазі, що ефективність реформування економіки будь-якої країни, її структурних перетворень із якісним оновленням товарного виробництва, ринку та соціальної інфраструктури, формуванням сучасного та майбутнього конкурентного середовища неможливо розглядати без відповідних інвестицій у розробку та

впровадження науково-обґрунтованих програм та спеціальних трансформаційних проектів. У цьому, власне, і полягає суть динамічного розвитку, формування та відтворення ресурсного потенціалу – необхідних матеріальних (у тому числі природних), фінансово-трудових (домогосподарства) та нормативних дій щодо використання наявних інвестиційних ресурсів [8].

Тому, як показують наші узагальнення, інвестиції мають вирішальний вплив на формування темпів економічного зростання економіки країни. Звертаємо увагу на такі основні функції, які здійснюють інвестиційні ресурси в розширений процес відтворення:

1. Інвестиційні ресурси підприємств забезпечують економічне зростання та якісне оновлення основних фондів на принципово новій, конкурентній основі як на рівні окремого підприємства, так і на рівні національної економіки в цілому.

2. За рахунок інвестиційних ресурсів у суспільному виробництві здійснюються поступові структурні зміни, які впливають на найважливіші макроекономічні темпи.

3. Інвестиційні ресурси реалізують досягнення науково-технічного прогресу і на цій основі підвищують ефективність виробництва як на мікрорівні, так і на макрорівні. Серед цих функцій важливо оптимізувати найважливіший макроекономічний коефіцієнт – співвідношення між нагромадженням і споживанням, від якого залежать темпи зростання виробництва, рівень споживання населення та ефективність суспільного відтворення [9].

До основних властивостей інвестиційних ресурсів слід віднести наступні:

По-перше, інвестиційні ресурси мають потенціал для отримання доходу або інших позитивних ефектів економічного та неекономічного характеру. При цьому можливість отримання потенційного доходу реалізується лише в умовах ефективного управління інвестиційними ресурсами, про що детальніше буде сказано нижче.

По-друге, інвестиційні ресурси відрізняються різноманітними формами існування. У процесі інвестування кожна форма накопиченого капіталу має свої специфічні можливості та специфічні механізми використання. Найбільш універсальною є грошова форма капіталу, але в більшості випадків вона вимагає його перетворення в інші форми для безпосереднього використання в процесі інвестування. По-третє, інвестиційні ресурси підприємства є об'єктами ринкових відносин, оскільки є об'єктами купівлі-продажу. Інвестиційні ресурси обертаються на інвестиційному ринку, який є особливим типом ринку.

По-четверте, інвестиційні ресурси як джерела доходу в підприємницьку діяльність інвестора є носіями фактору ризику. При цьому ризик пов'язаний з можливістю зменшення або неотримання доходу, а також із можливістю часткової або повної втрати інвестованого капіталу. Як відомо, рівень

прибутковості безпосередньо залежить від рівня ризику.

По-п'яте, джерела інвестування є носіями фактору ліквідності, що означає можливість продажу за ринковою вартістю. Ця можливість забезпечує вивільнення капіталу.

По-шосте, інвестиційні ресурси є об'єктом часової переваги. Перед інвестором завжди стоїть альтернатива вибору часу використання капіталу – вибір об'єктів інвестування з різним рівнем прибутковості і, відповідно, різними термінами окупності.

Реформування економіки та розвиток сучасних ринкових відносин та зв'язків передбачає залучення до господарської діяльності великого обсягу ресурсів, за допомогою яких досягається зростання економіки та глобальному та локальному рівнях господарювання. Особливо на сьогодні це стосується нафтогазового сектору. Саме він відіграє важливу роль в рішенні проблем національної економічної безпеки, розвитку економічного суверенітету, енергетичній безпеці країни і створенні ефективного механізму реалізації економічного потенціалу регіонів. У сучасних умовах, коли держава останніми роками активно працює над побудовою енергонезалежної національної економіки, розвиток нафтогазової галузі в країні є одним з головних стратегічних питань колишнього соціально-економічного зростання.

Сучасна концепція регіонального розвитку, заснована на принципі децентралізації та підвищення ролі регіонів у забезпеченні сталого соціально-економічного зростання, передбачає розроблення нових підходів до функціонування галузей, які мають стратегічне значення для національної економіки. Однією з таких галузей є нафтогазова промисловість, яка є основою формування енергетичної безпеки економіки країни. Особливостями розвитку цієї галузі є висока централізація управління, формування розгалужених структур по всій країні, що ускладнює визначення внеску в економіку та розвиток окремих регіонів. «Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність», затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 року під номером 605-р, визначає пріоритетність розвитку. Метою галузі є збереження лідерських позицій у континентальній Європі та в транзиті вуглеводів, залишаючись при цьому надійною транзитною країною для джерел енергії (насамперед природного газу та нафти) [10]. Акцентуючи на розвитку газового та нафтового секторів як окремих напрямів, Енергетична стратегія України визначає комплекс заходів щодо їх розвитку на національному рівні. Перед газовим сектором поставлено такі основні завдання: оптимізація балансу споживання та збільшення видобутку природного газу, підвищення ефективності роботи газорозподільних мереж, інфраструктури підземних сховищ газу. Важливими моментами розвитку газової галузі є розвиток власної

газодобувної бази та скорочення імпорту природного газу. Ці кроки підкріплюються збільшенням обсягів розвідки, збільшенням обсягів розвідувального та експлуатаційного буріння, впровадженням новітніх методів стимулювання видобутку, збільшенням видобутку газу на шельфах Чорного та Азовського морів, що в сукупності має активно сприяти зростанню енергетичної безпеки національної економіки.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Українська сервісна бурова компанія» (далі – ТОВ «УСБК») є одним із підприємств нафтогазового сектору. Основним видом діяльності товариства є ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення.

За даними фінансової звітності підприємства інвестиційні ресурси – ТОВ «УСБК» основним джерелом фінансування як інвестиційної, так і господарської діяльності підприємства є довгострокові банківські кредити: їх питома вага в структурі капіталі підприємства складала 76,71% у 2018 році, 71,76% у 2019 році та 70,35% у 2020 році при майже незмінній питомі вазі довгострокових позикових джерел фінансування (76,71%, 71,79% та 70,37% відповідно) (табл. 1 та рис. 1).

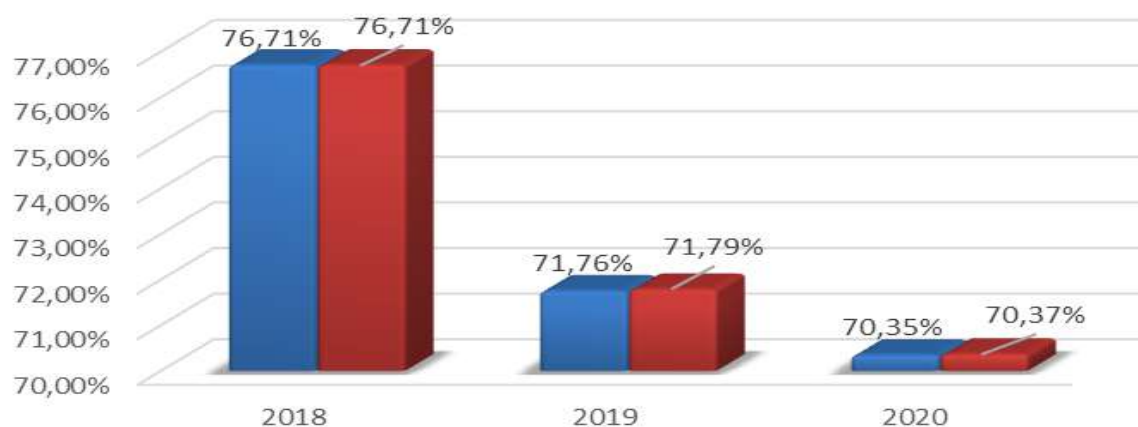
Таблиця 1

Структура інвестиційних ресурсів ТОВ «УСБК» та джерел їх формування

Найменування показника	Значення показника, тис. грн.			Відхилення		
	2018	2019	2020	2019 – 2018	2020 – 2019	2020 – 2018
АКТИВИ						
Грошові кошти та їх еквіваленти	2495	2702	2516	207	-186	21
Короткострокові фінансові вкладення						
Короткострокові зобов'язання	87032	71173	67269	-15859	-3904	-19763
Запаси	16516	36727	46907	20211	10180	30391
Всього оборотні активи	106043	110602	116692	4559	6090	10649
Фінансові вкладення				0	0	0
Основні засоби	24315	28754	25456	4439	-3298	1141
Ділова репутація та інші нематеріальні активи				0	0	0
Всього необоротні активи	24315	28754	25456	4439	-3298	1141
ЗОВОБ'ЯЗАННЯ ТА ПАЙОВИЙ КАПІТАЛ						
Короткострокові кредити та займи						
Всього короткострокові зобов'язання	27058	11826	40489	-15232	28663	13431
Довгострокова заборгованість по кредитах та займах	100000	100000	100000	–	–	–
Інші довгострокові зобов'язання	–	46	31	46	-15	31

Найменування показника	Значення показника, тис. грн.			Відхилення		
	2018	2019	2020	2019 – 2018	2020 – 2019	2020 – 2018
Всього зобов'язання	127058	111872	140520	-15186	28648	13462
Статутний капітал	350	350	350	–	–	–
Додатковий капітал	31	31	31	–	–	–
Нерозподілений прибуток	2919	27103	1247	24184	-25856	-1672
Всього власний капітал	3300	27484	1628	24184	-25856	-1672
Всього інвестований капітал	130358	139356	142148	8998	2792	11790

- Питома вага довгострокової заборгованості по кредитах та позиках в структурі капіталу підприємства
- Питома вага довгострокових зобов'язань в структурі капіталу підприємства

Рис.1. Динаміка питомої ваги довгострокових джерел фінансування в структурі капіталу ТОВ «УСБК» у 2018-2020 рр.

Таким чином, довгострокові кредити та позики складають майже 100% довгострокової заборгованості підприємства. Проте динаміка абсолютної величини даного пасиву свідчить, що підприємство протягом досліджуваного періоду лише сплачувало відсотки за користування кредитом, не переходячи до сплати його тіла.

Важливим, на нашу думку, є порівняння питомої ваги довгострокової заборгованості підприємства із питомою вагою необоротних активів / основних засобів, оскільки таке порівняння дасть можливість визначити напрям фінансування діяльності підприємства, що здійснюється за рахунок довгострокових кредитів та інших довгострокових зобов'язань (рис.2).

Рис. 2. Співвідношення питомої ваги довгострокових джерел фінансування та питомої ваги основних засобів у структурі капіталу ТОВ «УСБК» у 2018-2020 рр.

Проведене співвідношення свідчить про неефективність використання інвестиційних ресурсів підприємства, оскільки лише майже четверта їх частина (24,32% у 2018 році, 28,74% у 2019 році та 25,45% у 2020 році) йде на фінансування капітальних потреб. Інші ж 75% довгострокових кредитів та зобов'язань спрямовуються на фінансування поточної діяльності підприємства. Слід зазначити, що не останню роль в такій ситуації відіграє дебіторська заборгованість, питома вага якої хоч і зменшується в структурі активів підприємства (66,76% у 2018 році, 51,07% у 2019 році та 47,32% у 2020 році). Основною причиною такої ситуації є низький рівень обіговості дебіторської заборгованості на підприємстві: 189,12 днів у 2018 році, 133,41 дні у 2019 році та 175,62 дні у 2020 році). Іншими словами, підприємство здійснює обслуговування боргів своїх клієнтів за рахунок банківського кредиту, що, зважаючи на високий сучасних рівень банківського відсотку, є неприпустимим, оскільки призводить до недоотримання підприємством значних сум прибутку.

З метою визначення шляхів підвищення використання реальних інвестицій виконаємо аналіз інтенсивності використання реальних інвестицій. Він базується на розрахунках співвідношення різних абсолютних показників інвестиційної діяльності підприємства між собою. В процесі використання цієї системи аналізу визначаються різні відносні показники інвестиційної діяльності та її вплив на рівень фінансового стану підприємства. В інвестиційному менеджменті найбільш розповсюдженими є наступні групи аналітичних фінансових показників: коефіцієнти оцінки рентабельності інвестиційної діяльності;

коефіцієнти оцінки обіговості операційних активів; коефіцієнти оцінки фінансової стійкості; коефіцієнти оцінки платоспроможності та інші.

Розрахунок показників оцінки ефективності інвестиційної діяльності виконаний у таблиці 2.

Таблиця 2

Фінансові коефіцієнти, що характеризують ефективність формування та використання інвестиційних ресурсів ТОВ «УСБК» та джерел їх формування у 2018-2020 рр.

Найменування показника	Значення показника, тис. грн.			Відхилення		
	2018	2019	2020	2019 – 2018	2020 – 2019	2020-2018
Показники фінансової стійкості						
Загальний борг до сумарного капіталу, %	97,47	80,28	98,85	-17,19	18,58	1,39
Загальний борг до власного капіталу, %	3850,24	407,04	8631,45	-3443,2	8224,41	4781,21
Загальний борг до пайового капіталу, %	36302,29	31963,43	40148,57	-4338,9	8185,14	3846,29
Короткострокові кредити та позики до загального боргу, %	–	–	–	–	–	–
Чистий борг до пайового капіталу, %	35589,43	31191,43	39429,71	-4398	8238,29	3840,29
Чистий борг до грошового потоку від основної діяльності, %	1292,28	344,62	1377,01	-947,66	1032,39	84,73
Показники рентабельності та обіговості						
Рентабельність пайового капіталу, %	1287,43	7387,43	1190,29	6100,00	-6197,1	-97,14
Рентабельність чистих активів, %	171,72	167,98	28,62	-3,74	-139,36	-143,10
Рентабельність необоротних активів, %	20,35	97,44	15,37	77,10	-82,07	-4,98
Фонддовіддача, грн./грн.	2,11	3,64	2,40	1,53	-1,24	0,29
Обіговість активів, днів	322,65	237,75	374,24	-84,91	136,49	51,59
Обіговість обігових активів, днів	252,33	190,97	302,17	-61,36	111,20	49,84

Розраховані показники рентабельності інвестиційної діяльності свідчать про прибутковість даного напрямку діяльності підприємства: коефіцієнт рентабельності пайового капіталу, що використовується в інвестиційній діяльності підприємства у 2018 році склав 1287,43%, тобто кожна гривня, вкладена підприємством в інвестиційну діяльність принесла 12,87 грн. прибутку. У 2019 році цей показник склав вже 73,87 грн., що свідчить про покращення інвестиційної діяльності підприємства. Нажаль ситуація погіршилась у

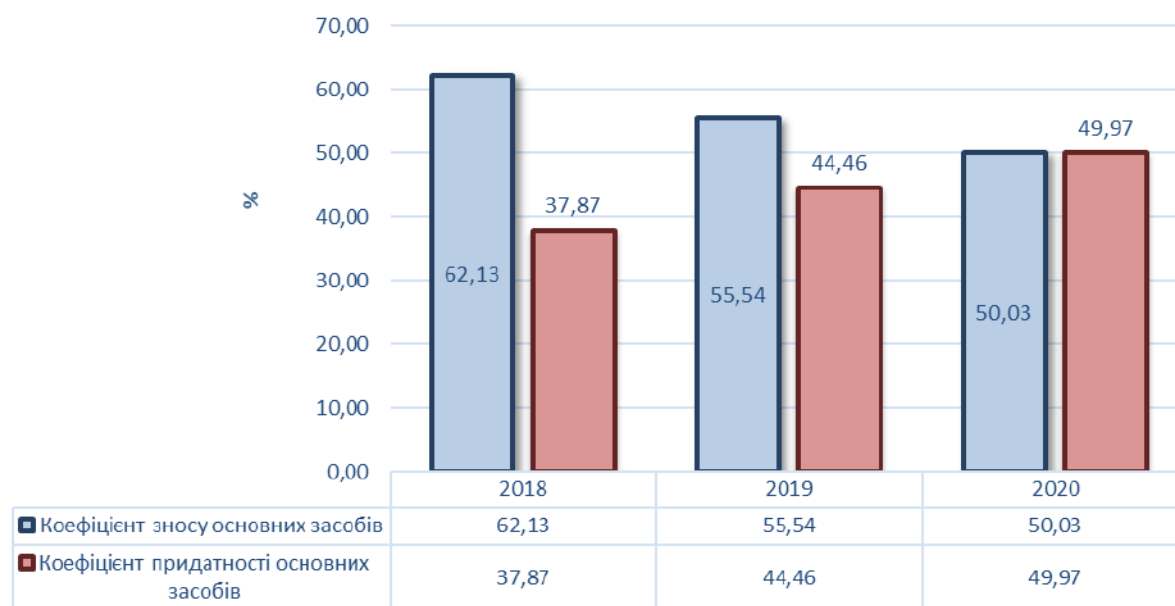

2020 році: прибутковість інвестиційної діяльності зменшилась у 6,5 рази та складала –11,90 грн./грн. Дещо чином змінювався і коефіцієнт рентабельності чистих активів, що був використаний в інвестиційній діяльності підприємства: його рівень більш ніж в 10 разів нижчий, оскільки основним джерелом інвестиційних ресурсів підприємства були позикові кошти.

Коефіцієнти оцінювання обіговості операційних активів характеризують наскільки швидко сформовані в процесі інвестиційної діяльності операційні активи здійснюють оборот. У певному розумінні ці коефіцієнти є індикатором ділової активності підприємства та вимірюють тривалість його операційного циклу. Розрахунок фінансових показників лише підтвердив зроблений раніше висновок про вкрай низьку інвестиційну активність підприємства.

Основною проблемою функціонування ТОВ «УБСК» на сьогоднішній день є високий ступінь зносу використовованого при бурових роботах обладнання. Так, питома вага даного виду діяльності складає близько 25% в структурі чистого доходу від реалізації, проте саме даний вид діяльності має суттєві перспективи щодо зростання. Про це свідчить відповідна динаміка вартості виконаних підприємством технічних послуг в області видобутку нафти й природного газу протягом досліджуваного періоду її величина збільшилась з 25837,48 тис. грн. до 39414,07 тис. грн. (або на +13576,59 тис. грн., що складає 52,55% від значення на початок періоду), що збільшило питому вагу даного виду робіт в структурі чистого доходу підприємства з 22,79% до 29,11%.

Проте основною перепоною щодо можливості збільшення обсягів даних робіт є високий рівень зносу наявного на підприємстві обладнання. Так, коефіцієнт зносу основних фондів у 2018 році складав 62,13%, у 2019 році – 55,54%, а у 2020 році – 50,03% (рис.3). Так, підприємство намагається покращувати вікову структуру основних фондів, проте ці зміни не стосуються групи основних засобів «машини та обладнання», як безпосередньо і приймаються участь та «відповідають» за зростання обсягів виконаних на підприємстві робіт. Така ситуація спричиняє зменшення ефективного часу роботи обладнання внаслідок тривалого перебування у поточних та капітальних ремонтах, що, як наслідок, призводить до низької продуктивності та зменшенні величини отриманого підприємством прибутку. Крім того, варто відмітити високий ступінь морального зношення наявного бурового обладнання: більша його частина має термін виробництва 80-ті роки минулого сторіччя і тому окрім високого ступеня фізичного зношення має також високий ступінь технологічного зношення.

*Рис. 3. Динаміка показників стану основних фондів
ТОВ «УСБК» у 2018-2020 рр.*

Оскільки основною метою діяльності товариства є здійснення господарської та комерційної діяльності для реалізації інтересів його Учасників на основі отриманого прибутку, головною метою своєї діяльності на плановий період підприємство ставить досягнення наступних цілей:

- оптимізувати витрати з метою забезпечення стабільної прибутковості;
- інвестувати кошти в оновлення наявного обладнання та закупівлю нового;
- залучити кредитні кошти для розвитку видів діяльності;
- збільшити фондівдачу;
- розробити бонусну систему, спрямовану на покращення продуктивності працівників;
- розширити дільницю автотранспорту та спецтехніки з метою мінімізації простоїв при переїздах бригад;
- збільшити парк МБУ до 8 установок;
- актуалізація, впровадження та забезпечення постійного вдосконалення інтегрованої системи управління якістю відповідно до вимог ДСТУ ISO 9001-2015, ДСТУ ISO 9001, ISO 914001-2015, ДСТУ OHSAS 18001-2010 та розвиток принципів загального управління якістю.

Задля виконання даних цілей пропонуємо підприємству придбати мобільну бурову установку, модель ZJ30/1700CZ, котра призначена для буріння та ремонту нафтових та газових свердловин обертовим способом. Вартість такої

установки 2008 року випуску, бувшої у використанні, складає 1 207 504 USD. Основні технічні характеристики бурової установки наведені в таблиці 3.

Таблиця 3

Основні технічні характеристики бурової установки ZJ30/1700CZ

Модель	ZJ30/1700CZ
Глибина буріння (4 1/2" БТ), м(фут)	3000 (9840)
Глибина капремонту (3 1/2" БТ), м(фут)	6000 (21325)
Макс. навантаження крюкоблоку, кН (фунт)	1700(381260)
Діаметр каната, мм(фут)/Ефект. кількість канатів	Ф29(1- 1/8")/8
Макс. підйомна швидкість крюкоблока, м/сек(фут/сек)	1.36(4.46)
Габарити (з щоглою), м(фут)	21.25x3.3x4.47 (69.7x10.8x14.67)
Маса, кг (фунт)	76000(167548)
Силова система	CAT3406C
Потужність двигуна, кВт(л.с.) (2100 об/хв)	343x2(460x2)
Модель коробки гідравлічної передачі	ALLISON-S5600x2
мін. кліренс, мм (фут)	340(13.39)
Виконання лебідки	Двобарабанний (однобарабанний)
Висота щогли, м(фут)	36(118/11) / 38(124/6)
Висота балкона верхового, м (фут)	20.4(66.9)
Виконання бурового майданчика	ZT1690/4.5-Z Складна бурова площадкар
Річний ефективний час роботи, годин	3062
Вартість 1 маш.-год. роботи установки, грн.	57500

Для розрахунку економічного ефекту від впровадження бурової установки ZJ30/1700CZ складемо план прибутків, який являє собою аналітичну таблицю, де наочно видно всі витрати і вигоди проекту. План прибутків розраховується за роками проекту (табл. 4).

Для визначення ефективності інвестиційного проекту використаємо індикатори, які зазвичай використовуються в міжнародній практиці. Це чиста теперішня вартість (ЧТВ), внутрішня норма прибутку (IRR), індекс прибутковості (PI) і термін окупності.

Таблиця 4

**План прибутків ТОВ «УСБК» впровадження
бурової установки ZJ30/1700CZ**

Показник	Роки реалізації проекту									
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й	10-й
1. Вартість наданих послуг $57500 \times 3062 = 17606500$ грн.	176065,00	176065,00	176065,00	176065,00	176065,00	176065,00	176065,00	176065,00	176065,00	176065,00
2. Амортизація $35319021 : 7 = 5045574,44$ грн.	5045,57	5045,57	5045,57	5045,57	5045,57	5045,57	5045,57	0,00	0,00	0,00
3. Прибуток від реалізації проекту $17606500 \times 4,2\% : 100 = 7479677,39$ грн.	7479,68	7479,68	7479,68	7479,68	7479,68	7479,68	7479,68	7479,68	7479,68	7479,68
4. Податок на прибуток $7479677,39 \times 18\% : 100 = 1346341,93$ грн.	1346,34	1346,34	1346,34	1346,34	1346,34	1346,34	1346,34	1346,34	1346,34	1346,34
5. Приріст чистого прибутку $7479677,39 - 1346341,93 = 6133335,46$ грн.	6133,34	6133,34	6133,34	6133,34	6133,34	6133,34	6133,34	6133,34	6133,34	6133,34
6. Грошовий потік $6133335,46 + 5045574,44 = 11178909,90$ грн.	11178,91	11178,91	11178,91	11178,91	11178,91	11178,91	11178,91	6133,34	6133,34	6133,34
7. Дисконтований грошовий потік ($q=25\%$)	8943,13	7154,50	5723,60	4578,88	3663,11	2930,48	2344,39	1029,00	823,20	658,56
8. Кумулятивний дисконтований грошовий потік ($q = 25\%$)	8943,13	16097,63	21821,23	26400,11	30063,22	32993,70	35338,09	36367,09	37190,30	37848,86
9. Чистий кумулятивний дисконтований потік	-26375,89	-19221,39	-13497,79	-8918,91	-5255,80	-2325,32	19,07	1048,07	1871,27	2529,84

Чиста теперішня доход (*ЧТВ*) – це різниця між кумулятивним грошовим потоком, дисконтованим до початкового моменту в кінці періоду реалізації проекту, і сумою загальних інвестованих коштів, дисконтованих до початкового моменту.

Як свідчать розрахункові дані балансу грошових потоків:

$$ЧТВ = \sum_m \frac{П_m - O_m}{(1+E)^{t_m - t^0}} = 37848,86 - 35319,02 = 2529,84 \text{ (тис.грн.)}$$

Оскільки розраховане значення чистої теперішньої вартості є додатнім, проект є ефективним при даних прогнозованих коефіцієнтах дисконтування (25%), а отже можна розглядати питання про його прийняття до фінансування.

Визначимо наступний показник ефективності інвестиційного проекту, індекс дохідності, котрий визначається як відношення суми величин грошового потоку, приведених до початкового моменту часу, до суми значень загальної величини інвестованих коштів, також приведених до початкового моменту часу:

$$ІДД = 1 + \frac{ЧТС}{\sum_m \frac{K_m}{(1+E)^{t_m - t^0}}} = 1 + \frac{2529,84}{35319,02} = 1,072$$

Оскільки отримане значення індексу дохідності значно перевищує одиницю, то проект є прибутковим.

Внутрішня норма рентабельності визначається як норма дисконту, при якій величина приведенного доходу від реалізації дорівнює величині приведених витрат на проект. Внутрішню норму рентабельності визначимо наближено методом інтерполяції за формулою:

$$IRR = 25 + (30 - 25) \times \frac{2529,84}{2529,84 + 2219,31} = 27,54\%$$

Внутрішня норма рентабельності має значення, що більше за ставку дисконтування. Така ситуація свідчить ефективність запропонованого інвестиційного рішення.

Ще одним показником доцільності впровадження бурової установки ZJ30/1700CZ з точки зору економіки є термін окупності бурової установки:

$$PP \approx 6 (\text{років})$$

Таким чином, термін повернення вкладених в інвестиційний проект коштів складе 6 років, що менше за термін використання бурової установки.

Отримане додатне значення чистої теперішньої вартості показує, що даний проект є доцільним та економічно вигідним і може бути впроваджений у реальне виробництво.

Водночас, слід зазначити, що зважаючи на суму отриманого підприємством прибутку за 2018-2020 рр. та показники рентабельності, фінансування даного заходу за рахунок власних інвестиційних джерел є неможливим. Тому, підприємству слід звернути увагу на позикові джерела (банківський кредит, лізинговий договір тощо) задля фінансування даного проекту.

Таким чином, запропонованих даних заходів позитивно позначиться на діяльності підприємства, оскільки вона призведе до зростання його ключових показників, а також до підвищення задоволеності клієнтів і співробітників компанії.

Висновки. Узагальнюючи можна зазначити, що позитивні тенденції в економічному розвитку країни спостерігаються лише за наявності достатньої кількості інвестиційних ресурсів та їх ефективного використання. Накопичуючи

капітал, забезпечуючи доступ до сучасних технологій та управління, інвестиції стимулюють розширений процес відтворення виробництва, створюють нову вартість і повною мірою сприяють динамічним економічним змінам.

Враховуючи сучасну економічну ситуацію в Україні, особливого значення набуває інвестиційна привабливість проектів, які сприяють вирішенню економічних і соціальних проблем країни, розширюють експортні можливості, а отже, підвищують ефективність усієї економіки.

Література:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. (з останніми змінами та доповненнями від 22.12.2010 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 15.04.2022).
2. Про охорону праці: закон України від 14.10.1992 № 2694-XII. Дата оновлення: 27.02.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> (дата звернення: 12.06.2022).
3. Кодекс законів про працю України: [Електронний ресурс]: закон України 10.12.1971 № 322-VIII: [за станом на 10 червня 2021 р.]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 12.06.2021). (дата звернення: 12.06.2022).
4. Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І. Економічний енциклопедичний словник: у 2т. Т.1/ За ред. С.В. Мочерного. Львів: Світ, 2005. – 616 с.
5. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т1/Редкол.: С.В. Мочерний (відп.ред.) та ін. К.: Видавничий центр «Академія», 2000. 864 с.
6. Новий тлумачний словник з української мови. Уклад.: І.О. Радченко. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2006. 544 с.
7. Федоренко В. Інвестиційні процеси в Україні. Персонал. 2007. №5.
8. Лукінов І.І Економічні трансформації (наприкінці ХХ сторіччя). К.: АТ «Книга», 1997.
9. НАК «Нафтогаз України»: Дослідження впливу газовидобування на економіку України. URL: <https://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/D63B63DE51AAFA9AC2257F1C0028D27B?OpenDocument&Expand=1&> (дата звернення: 12.06.2026).
10. Енергетична стратегія України на період до 2035 р. URL: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245239564&cat_id=245239555 (дата звернення: 12.06.2022).

References:

1. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Commercial Code Ukraine]. (2003, January 16). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. Kyiv: Parlam. vyd-vo [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy Pro okhoronu pratsi: pryiniatyi 14 zhovtnia 1992 roku № 2694-XII [Law of Ukraine on innovative activity from October 14 1992, № 2694-XII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>. [in Ukrainian].
3. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy: pryiniatyi 10 hrudnia 1971 roku № 322-VIII [Law of Ukraine on innovative activity from December 10 1971, № 322-VIII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (. [in Ukrainian].
4. Mochernyi S.V., Larina Ya.S., Ustenko O.A., Yurii S.I. (2005). *Ekonomichnyi entsyklopedychnyi slovnyk: u 2t. T.1/ Za red. S.V. Mochernoho. [Economic encyclopedic dictionary: in 2 vols. Item 1 / For order S.V. Mochernoho]* Lviv: Svit. [in Ukrainian].
5. Redkol.: S.V. Mochernyi (vidp.red.) ta in. (2000). *Ekonomichna entsyklopediia: u trokh tomakh. T1 [Economic Encyclopedia: in three volumes. T1]*. K.: Vydavnychiy tsentr «Akademiia». [in Ukrainian].

6. I.O. Radchenko (2006). *Novyi tlumachnyi slovnyk z ukrainskoi movy. [New explanatory dictionary on the Ukrainian language]*. Kamianets-Podilskyi: Abetka. [in Ukrainian].
7. Fedorenko V. (2007) *Investytsiini protsesy v Ukraini. [Investment processes in Ukraine]*. Personal. №5. [in Ukrainian].
8. Lukinov I.I. (1997). *Ekonomichni transformatsii (naprykintsi XX storichchia). [Economic transformations (late XX century)]*. K.: AT «Knyha». [in Ukrainian].
9. NAK «Naftohaz Ukrainy»: *Doslidzhennia vplyvu hazovydobuvannia na ekonomiku Ukrainy. [NJSC Naftogaz of Ukraine: Study of the impact of gas production on the economy of Ukraine]* *naftogaz.com* Retrieved from: <https://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/D63B63DE51AAFA9AC2257F1C0028D27B?>
10. *Enerhetychna stratehiia Ukrainy na period do 2035 r. [Energy strategy of Ukraine for the period up to 2035]* *mpe.kmu.gov.ua* Retrieved from: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/ublsh/article?art_id=245239564&cat_id=245239555